

PEST, II. félev.

46. szám.

November 14. 1872.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 frt 31 kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre fél-
 Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat a Sz.-Istv.-Társ. igazgatóságához kérjük intézteni. évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egy-
 szeri fölvetéért 1 frt. 10 soron fölül, egyszeri közlé-
 sért 2 f., hatóbbször közöltetik, 1 f. 50 kr, számítatik.

Vallásszabadság és polgári házasság.

Csakugyan megtörtént, amiről régóta beszélgettek, hogy a magyar országgyűlés egyik tagja, Irányi Dániel, ki tudvalevőleg a szélső párthoz tartozik, a vallásszabadság és polgári házasság behozatala iránt interpellációt intézett a kormányhoz, és pedig az elsőre nézve a vallás- és oktatásügyi, a másodikra nézve az igazságügyi miniszterhez. — Maga a kettős interpelláció így hangzik:

„Tekintve, hogy a vallásszabadság, a szabadságok legbecsesbike és hogy az mindamellett hazánkban még teljesen nem létezik. Tekintve, hogy a képviselőház utasítása folytán b. Eötvös József akkori vallás és közoktatásügyi miniszter, 1869-ben a vallás szabad gyakorlatáról és a vallásfelekezetek egyenjogúságáról törvényjavaslatot terjesztett elő, s az később az osztályokhoz is lett utasítva, ezek által azonban nem tárgyalatván, a képviselőház elé nem került: Miután egy ily törvény alkotását egy a haza polgárainak nyugalma, mint az ország becsülete s sürögösen követeli: Kérdem a t. miniszter urtól: Szándékozik-e a vallás szabad gyakorlatáról és a hitfelekezetek egyenjogúságáról még ez ülések alatt törvényjavaslatot benyújtani?”

Második interpelláció:

„Tekintve, hogy a polgári házasság behozatalát, egyeb tekinteken kívül a vallás szabadsága, a hitfelekezetek egyenjogúsága s a haza polgárainak jogegyenlősége és nyugalma egyaránt sürögösen követeli. S miután a néhai b. Eötvös József akkori vallás és közoktatásügyi miniszter által a képviselőház utasítása folytán még 1869-ben készített a vallás szabad gyakorlatáról s a hitfelekezetek egyenjogúságáról szóló s a képviselőháznak be is nyújtott tv.-javaslat 9. §-ban polgári házasság behozatala kimondatik és e végett külön törvény alkotása ígertetik, mely törvényjavaslat azonban a mult országgyűlésen tárgyalás alá nem került. Kérdem a t. igazságügyminiszter urtól, szándékozik-e a polgári házasság behozatala iránt még ez ülések alatt terjeszteni elő törvényjavaslatokat?”

Tekintsük kissé közelebből ezen interpellációkat. Azt mondja, hogy „a vallásszabadság a szabadságok

legbecsesbike, s az mindamellett hazánkban teljesen még nem létezik.“ Szép és igaz szavak, ha azokat józan értelemben vesszük. Igaz szavak annyiban, a mennyiben a kormány kötelessége, hogy mindazon felekezeteknek, melyek vallása a keresztény állam céljaival és földadataival ellenmondásban nincsenek, a maguk körén belül teljesen szabad önkormányzatot, szabad mozgást engedjen. — Vannak azonban oly vallások is, melyek egy keresztény állam céljaival össze nem férnek. — Korlátlan vallás-szabadságot tehát európai állam, ha érdekeit jól fölfogja, nem engedhet, vagyis, nem engedheti meg, hogy akármely pogány, keresztényellenes felekezet, ha itt megfészkelné magát, a már bevett vallásfelekezetekkel egyenlő jogokkal birjon. — Vegyük föl például az esetet, hogy egy mohamedán községnek kedve kerekedik Magyarországon letelepedni. Tudjuk, hogy a mohamedán keresztényt természetes ellenségének tartja, akit — szerinte — el kell nyomni. Vajjon azzal az ország boldogsága előmozdítatnék-e, ha köztünk oly felekezetek telepednének le, melyek vallási elveiknél fogva a kereszténynek, és így a keresztény államnak ellenségei? Egy kis izlelővel a kormány már bir a nazarénusokban, kik vallási elveik szerint nem akarnak esküt tenni, s azt tartják, hogy ők nem tartoznak katonáskodni. Csak szedjen a kormány egy csomó ilyen felekezetet az országba, és meg fogja látni, hogy ugys sokféle bajai, melyeket a többféle nemzetiségek és vallásfelekezetek okoznak, százszorta megfognak szaporodni.

Irányi képviselő pedig éppen oly irányban ohajt vallásszabadságot, amelyben az az ország soknemű bajait csak növelné, és államunkat még inkább meggyöngyöztetné. Minden okos államférfi elismeri, hogy annál erősebb valamely ország, minél kevesebb benne a nemzetiség és minél kevesebb a vallásfelekezetek száma.

Látjuk, hogy a legerősebb államok, mint Porosz- és Oroszország még ma is a legelnyomóbb rendszabályokkal azon dolgoznak, hogy államaikban egy legyen a vallás, egy a nemzetiség.

Irányi azonban nem őszinte, midőn a vallásszabadság mellett látszik lelkesülni. Ha ő a vallásszabadság őszinte barátja volna, eddig is elég alkalma lett volna mellette felszólalni. Ország-világ tudja, hogy hazánkban a k a t h o l i k u s o k, az ország roppant többsége, a korona leghivebb alattvalói mindaddig teljes vallásszabadságot nem élveznek. A kormány a katolikusoknak az oly jogosan követelt önkormányzatot (autonómiát) annyi sürgetés dacára mindaddig nem adta meg. A kormány túlnyomó befolyást gyakorol iskoláinkra, holott más vallásfelekezetek iskoláikkal maguk rendelkeznek. Eldisputáltatnak tőlünk világosan kimutatott katolikus alapítványaink. Egyes városi hatóságok oly badar határozatokat hoznak, hogy jezsuitáknak Magyarországon letelepedniök nem szabad. Katolikus iskoláink egy része közsökké tétetett. A végtelenig folytathatnók sérelmeinket, melyekről Irányinak, mint a vallásszabadság állítólagos védőjének lehetetlen, hogy tudomása ne legyen. Vajjon történt-e csak egyszer is, hogy Irányi sürgette volna, miszerint a katolikusok teljes vallásszabadságban részesíttessenek? Soha. Felszólalt-e amellet, hogy a jezsuitákat, ha a haza törvényeit megtartják, innen kitiltani nem lehet? Soha. — Sürgette-e, hogy a katolikusoknak is adassék meg az önkormányzat, miután más felekezetek azzal már régen bírnak? Soha. Roszalta-e, hogy az állam a katolikus iskolákra sokkal több befolyást gyakorol, mint a protestáns iskolákra? Soha. — Támogatta-e a katolikusok azon törekvéseit, hogy a katolikus alapítványok ismertesse-

nek el valahára olyanokul, melyek tisztán katolikus czélokra fordítandók? Soha. Följajdult-e, midőn látta, hogy a katolikus népiskolák a legigazságtalanabb fogásokkal közsökké tétetnek és a katolikus szülék kénytelenek gyermekeiket oly iskolákba adni, ahonnan még a feszületet is kidobják? Soha.

Ha tehát Irányi a vallásszabadság, a vallásfelekezetek egyenjoguságának őszinte védője volna, azt első sorban ki kellett volna annak sürgetésével mutatnia, hogy a Magyarországon már bevett felekezetek, és mindenelőtt az ország roppant többsége, a katolikusok teljes vallásszabadságot, más bevett felekezetekkel teljes egyenjoguságot élvezzenek. Ezt azonban ő nem akarja; az ő törekvése törvénybe iktatni azt, hogy akárminő fanatikus kezdjen valami új vallást, ha akár mely keresztényellenes felekezetnek külföldről, eszébe jutna Magyarországon letelepedni, az azonnal más felekezetekkel egyenlő jogokat élvezzen, holott minden okos törvényhozónak első földadata a hazában levő bajokot először segíteni, tehát a fenforgó esetben a katolikusok igazságos, jogos és törvényes ohajtásait ki-elégíteni.

A második interpellatióra, mely a polgári házasságra vonatkozik, kár volna szót pazarolnunk. Lapunkban is nem egy ízben bebizonyítottuk, hogy a polgári házasság nem csak nem mozdítaná el „a haza polgárainak nyugalma”, hanem inkább a polgárok nyugalma földulná.

Az interpellatiók kiadattak az illető minisztereknek. Bevárjuk, mit fog tenni a kormány, és mit szól hozzá az országgyűlés? Részünkről nem fogjuk elmulasztani ez ügyet figyelemmel kíséreni, s róla t. olvasóinkat híven értesíteni.

O s z s z e l

Minő idő ez megint ma!
Egész nap az eső esik,
Mint ha fogadást tett volna
Meg sem állni vizözönig.

Hlyen már az ős szeszélye:
Ma rosz, holnap szép idő;
Egyszer hóra, máskor dërre
Ébredünk, mint kedve jö.

Hervadt virág, lombtalan fa
Most sem volt elég neki,
Még esőt hoz utáinkra,
A jót is roszzá teszi.

E nap aztán mulatságos:
Ott kin eső, sár nyakig;
Szobámban meg jó homályos —
S ki tudja még hány napig! ....

Gyulay Béla.

A két vándorlólegény.

(Folytatás.)

IX. Trinovszky vallomása.

Lajost öntudatlan állapotban a kórházba vitték. Minthogy ily rendkívüli eseménynél élete a legnagyobb veszélyben forgott, személye rendkívüli érdeket is ébresztett. A kórházi főorvos maga gyógykezelte őt.

Azonnal fölismerte, hogy Lajost csak a legnagyobb gondoskodás által menthetni meg a haláltól, mivel a füstnek és hőnek nagyon soká ki volt téve. Már csak az érdekes eset miatt sem mulasztott el semmit; de

a hatóság is Lajos irányában a legnagyobb figyelemre kérte föl őt, mivel ő volt az egyedüli, ki az égésről részleteket tudhatott.

Az orvos fáradozása soká sikertelennek látszott: végre azon öröme volt, hogy az élet visszatért, persze csak azért, hogy súlyos betegségnek engedjen helyet. Egy ideig úgy látszott, mintha Lajos örültté lenne; annyira dühöngött. Ennek is megvolt a maga jó oldala, mert most legalább az égési sebek fájdalmait nem érezte, melyek különben elviselhetlenek lettek volna. Egész testében nem volt egy ép hely.

Midőn hosszú idő múlva ismét magához tért, az égés oly élénken állott előtte, mint ama borzasztó éjen, s azt hitte, hogy az csak tegnap történt. Miután az orvos kinyilatkoztatta előtte, hogy több mint hat hete élet és halál közt volt, csodálkozott, s föl nem foghatta, hogy az idő oly gyorsan elmúlt.

Az égés okai iránt kérdezte, erre fölvilágosítással nem szolgálhatott, mivel álomban lepetett meg. Hogy talán az ő vigyázatlansága okozta volna a tűzveszélyt, kereken tagadta, mert igen jól emlékezett, hogy azon este különös elővigyázattal élt. Ha igazat beszélt, pedig minden arra mutatott, hogy Lajos őszintén adott elő mindent, akkor nem lehetett mást feltenni, mint hogy a színházat maga az igazgató gyújtotta föl. Így vélekedett a soka-ág.

Lajos arra is visszaemlékezett, miszerint fogadást tett, hogy nem állapotodik meg féluton, hanem gyökerelesen meg akar javulni. Ezen elhatározás mellett most is megmaradt, s alig találhatott volna jobb alkalmat a komoly javulás megkezdésére. Ápolónéje irgalmas néni-ke volt, ki előkelő, gazdag családból származott, és rangjáról, vagyonáról lemondott, hogy életét a szenvedő emberiségnek szentelje. Külsőleg ezt senki sem vette rajta észre, mert sem ruházatára, sem egyéb külső megjelenésére nézve nem különbözött a többi apácától, sőt Orsolya néni-ke még alázatosabb volt a többinél. Ugyanazon hajadon, ki a grófi kastélyban aranyban, selyemben járt, itt megelegetett a durva rendöltöny-nyel; ő, ki előtt minden fő meghajolt, örömteljesen aláveté magát idegen akaratkak, alázatosan engedelmeskedett, szeretetteljesen szolgált a betegeknek, jóknak, rosszaknak, előkelőknek, szegényeknek.

Orsolya háboru alatt is ápolta a sebesülteket, és oly hidegvérűséget tanusított, mely sok férfit megszégyenített. Azért rendjelet is kapott, az ujságok tele voltak magasztalásával; de a dicséretől semmit sem akart hallani, a rendjelet pedig a kolostori templomban a Bold. Szűz szobrára függeszté, mert, mint mondá, csak az ég királynéjának segítségével küzdhetette le félnék természetét a háboru iszonyainak közepette.

Lajos ezen apáca életéből tömérdek részleteket hallott, melyek esodálkozással töltötték el. Legközelebbi ágyszomszédja párisi ember volt, ki e hölgyet százszor látta grófi házának fényében, és maga hallotta, mennyit adott volna már akkor azért, hogy Istennek alázatos szolgálója lehessen. Ennek elbeszélései mély benyomást tettek Lajos szívére. Midőn Orsolya jött, hogy nyílt sebeit bekösse, fejét fölemelje, szegyenlette magát, hogy ily magasrangú hölgy szolgálatát kell elfogadnia, ki alatt minden tekintetben ő oly mélyen állott. Közönsé-

gesen lezárta szemeit és a hölgy kérdéseire csak halk és tartozkodó választ adott.

Ágyszomszédja visszanyerte egészségét és elbocsátott. Lajos most a többi beteg-től meglehetősen el volt különítve. Minthogy többnyire magába szállva, hallgatagon feküdt, Orsolya szükségesnek találta őt fölvidámitani és többször hosszabb ideig beszélgetve maradt ágyánál. Tudakozódott hazája, szülői, rokonai után. — Lajos sohajtozva csak röviden felelt.

— Önnek valami nyomja szívet, szóla az apáca, amit mégis bizalmas emberrel közölni szeretne. Miért oly titkolózó ön? Nem volna jobb szívet megkönnyebbitenie? Majd elküldöm tisztelendő Vilmos atyát; nagyon szelid férfiú, ki elnézéssel van az ember gyarlóságai iránt.

— Nem, nem, szóla Lajos, most még nem kívánok papot. Önnek teljesen igaza van, de most még nincs bátorságom vallani. Legyen türelemmel: oly mélyen vagyok a bün iszapjában, hogy nem tudok kiemelkedni.

— Vesse el ön az álszégycnt, mondá Orsolya; az soha sem vezet ki a bün zürzavarából; ezt enmagamon tapasztaltam.

— Oh ön soha sem vétkezett, szóla Lajos, ön oly tiszta, oly angyaljósa!

— Nem, nem; midőn még a világban éltem, szívem tele volt hiúsággal és büszkeséggel, s ebből mindenféle bün sarjadzott, melyek életemet elkeserítették; de szegyenlettem azokat bevallani, és ezáltal mindig kevélyebb lettem, s a földi dolgoknak mindig nagyobb becsét tulajdonítottam. Midőn Isten végre fölnyitotta szemeimet, épen az álszégycnben ismertem föl hibáim forrását, és siettem attól megszabadulni. Azóta jobban megy, de még a csendes kolostori falak és állandó szegénység közt is néha ébredez bennem a világi szellem.

— Önnek el akarom mondani, ami lelkemet nyomja, szóla Lajos. Ha egyszer lelkem e tehertől megszabadul, akkor talán lesz erőm a pappal is szólni.

— Nem tartozik hivatásomhoz, jegyzé meg Orsolya, de örömet szolgálatára leszek, ha az üdvére szolgál.

Lajos elkezdé életfolyamát beszélni; elmondá, hogy a munka kerülése által miként mélyedett mindinkább a korhelységbe, miként vesztette el vallásos érzületének még maradványát is, és végre még azt sem vette lelkére, hogy barátjai lopott pénzből lakmározott.

— Ez szomorú történet, felele az apáca, de azért még sem szabad bátorságát veszítenie. Hogy ön soha sem sülyedett oly mélyen, mint társai, hanem ellenkezőleg mindig a rosaságból kiemelkedni törekedett, mutatja, hogy a jó Isten kegyelmét teljesen soha sem vonta meg öntől. Talán szándékosan engedte önt ily nyomorba sülyedni, hogy szenvedései alatt az igaz utat megtalálja. Intézetünkben sok beteg volt már, kiknek önénél még szomorubb előéletök vala; mégis megtérve mentek el, s naponkint hálát adtak Istennek, hogy a javulást továbbra nem halasztották.

Orsolya oly szépen, oly szívrehatólag tudott beszélni, hogy Lajos a legnagyobb megindulással hallgatta őt. Ugy vélekedett, hogy így pap sem tudna szívéhez szólni. Mint a szelid tavaszi eső, mely a bimbókat

kifejleszti, és a földet virágokkal borítja el, hatott a beszéd lelkére, és élénk vágy szállotta meg lelkismeretét mielőbb rendbe hozni.

Midőn Orsolya néni ke fölemelkedék, hogy más beteghez menjen, Lajos suttogá:

— Holnap szólni ohajtók tiszt. Vilmos atyával.

Egész napon át mély gondolkodásba vala elmerülve: életében minden egyes tévedés, melyre évek

óta nem gondolt többé, ismét élénken lelke elé állott, s azt oly őszintén megbánta, hogy nem egyszer könyekbe tört ki. — Az apáca, ki időnkint visszatért ágyához, hogy őt vigasztalja, este letérdelt és vele imádkozott, hogy a megtérés szándékában állhatatos maradjon: aztán jóéjt kívánt neki és magára hagyta.

Lajos még nem aludt: — bánatban és imádságban tölté az éjet: midőn más nap reggel Vilmos atya megjött, az álszégnytől teljesen megmenekült. Amit az apáczával bizalmasan közölt, azt most gyónásban ismételte.

Vilmos atya nem volt már ifjú: midőn szerzetessé lett: hosszú világi élete megismertette őt ennek káros oldalaival, a gyógyeszközöket igen tapasztatosan tudta alkalmazni. Szelid bánásmódja bizalmat gerjesztett a betegben, és egészen alkalmas vala arra, hogy őt a jó uton megtartsa.

Lajos szívébe oly béke költözött be, melyet azelőtt soha sem érzett, és százszor ismétlé magának, mily esztelenül cselekedett, hogy kis ételért és muló örömeikért lelkét oly nagy veszedelemnek kitette. Midőn az ágyból már ki tudott emelkedni, Orsolya néni ke rábeszélte őt, hogy írjon szülőinek és bocsánatot kérjen tőlök. Nehezeére esett Lajosnak, de követte a jó apáca tanácsát. Könyek közt írta a levelet, minden szóból az őszinte bánat tünt ki. A válasz későn érkezett. A levél meghozta a kívánt bocsánatot, de azon föntartással, hogy vagy javulva térjen haza — vagy maradjon.

Nyár volt; a kórház kertjében minden gyönyörű zöld vala; az üdülőknék szabad volt benn sétálniok. — Ezek közé tartozott Lajos is. Naponkint néhány órát a kertben töltött. Ha Vilmos atya ideje engedte, fölkereste őt, tanulságos beszélgetéssel mulattatta őt vagy jó könyvből fölolvastatott neki. Lajos mindinkább megerősödött a jóban, örömmel vett rész az ájtatos gyakorlatokban, melyektől azelőtt irtózott. Mindennap misét hallgatott és oly ájtatosan imádkozott, hogy sokan épültek rajta.

Végre már el lehetett őt bocsátani. — Jeles ápolónője, Vilmos atya, az orvos, s mindnyájban, kik összeköttetésben állottak vele, elbucsztak tőle. — Vilmos még intette őt, hogy a világ zajában ne feledje jó föltételeit, hanem kerüljön minden bünre szolgáló alkalmat. Lajos mindezt komolyan megígérte, és nehéz szívvel vált meg.

Szándéka volt Párist azonnal odahagyni és hazamenni; de midőn a kórházat már el akarta hagyni, a bíró meghívására a törvényszék előtt meg kelle jelennie, — mivel a színház égésének ügye újra vizsgálat alá vétett. — Ez nem volt reá nézve igen kellemes, de engedelmeskednie kellett.

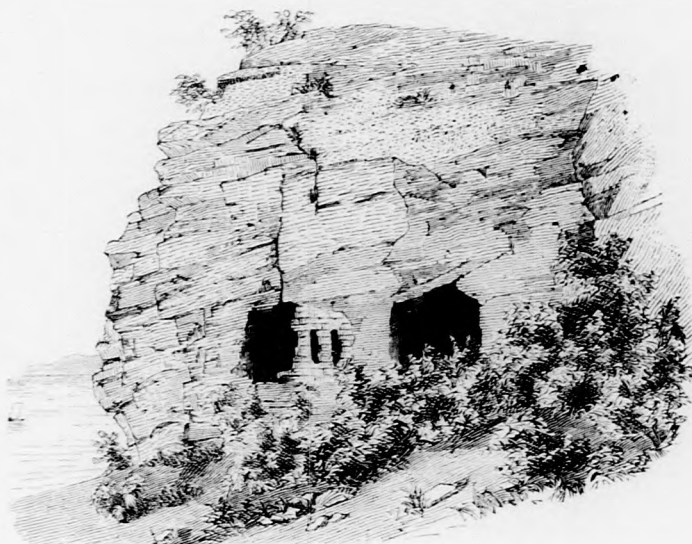
Még egyszer kihallgatták őt, és Lajosnak úgy tetszett, mint ha még mindig föntartának lehetőségét annak, hogy a tűzveszély az ő vigyázatlansága által ütött ki. — Oly szavakat is ejtettek, melyek azt gyanit-

tatták, hát ha az igazgató mekedülését előmozdította! — Fájdalom, még Párisban kell maradnom, míg ártatlanságomról meggyőződnek, gondolá, mert elutazásom a gyanut csak növelné.

Ujra munkát keresett és talált is; de mint azelőtt, ujra padlás-szobát kellett bérelnie s igen szűk körülmények közt élnie. Néha fölbredt benne a jobb élet utáni vágy, de e kísértéseket mindig elnyomta, mert saját tapasztalatából tudta, hogy hová vezetnek azok. Ha az elégedetlenség erőt akart venni, az imádsághoz folya-

A.

B.

(A tihanyi barlangok. — L. vegyések.)

modott, s ezzel mindannyiszor győzedelmeskedett. — A vizsgálat végre befejezéséhez közeledett, az ügyet lehetetlen volt tisztába hozni. Hirtelen azonban váratlan fordulat állott be. A dolog így történt: Egy éjjel Páris leggazdagabb ékszerárúsának boltját feltörték. A tolvajok java munkában voltak, midőn meglepettek, s oly hirtelen szöktek meg, hogy egyikök ott feledte tárczáját. Ez elárulta őket, mert a tárczán rajta volt tulajdonosának, Goldangernek neve. Azonkívül levelek is voltak benne Trinovszky gróftól és Sonntagtól, amiből bizonyossággal lehetett következtetni, hogy ez a három egyén nem csupán a lopásban vett részt, hanem sok másnál is egymásnak segítségére volt.

A rendőrség hamar kikutatta hollétüket, s másnap elfogatásukra az illető vendéglőbe ment; — a tolvajok azonban nem voltak otthon. A pinczér, kinek a rendőrök a kereset egyének barátjaul mutatták be magukat, fölnyitotta szobájukat, hogy ott várakozzanak rájuk. Midőn a rendőrök egyedül valának, mindent föl-kutattak, és sok lopott értékes holmira találtak. Csodálkozásukra megtalálták a Harkur grófné gyémántjait is.

— Most végre a színház égésének kérdése is tisztába fog jönni, szóla a rendőrbiztos. De rejtőzzünk el a butorok mögé, hogy ne sejtsek jelenlétünket.

Alig történt meg ez, midőn a három gaz megérkezett.

— Az ő... be — szóla Goldanger, mily vigyázatlanság a pinczértől a kulcsot az ajtóban hagyni. Ha valaki sejtene, hogy mi van itt elrejtve, nagyszertien meglopnának bennünket. — Most zsebébe nyúlt és hirtelen fehér lett, mint a fal.

— Mi baj? kérdé Trinovszky. Oly fehér lettél, mint a molnár.

— A mennyköbe, okom van reá. — Elvesztettem tárczámat.

— Hol? hol? kérdé a másik kettő.

— Ha ezt tudnám! Talán az ékszerésznél, talán az utcán. — Ha valahol megtalálják, mindahárman el vagyunk veszve.

— Mily ostobaság! kiálta föl Trinovszky. Csak mielőbb el innen; a háromórai hajóval menjünk Londonba, különben is ott legjobban értékesítjük gyémántjainkat. Ha Harkúr grófné sejtene, mint vagyunk, egy perczig sem maradnánk szabad lábon.

Nem csekély volt a három gaz megdöbbenése, midőn egyszerre erős emberek megragadták őket. A rendőrök hirtelen ugy megkötötték őket, hogy nem is mozdulhattak.

Hiába volt minden tiltakozásuk; a rendőrbiztos

kijelentette, hogy a törvény nevében el vannak fogva és börtönbe vitetnek.

Egész Páris magán kívül volt csodálkozásában, midőn hire járt, hogy a gyémántok megkerültek, és a tolvaj, mint a Harkúr-ház benső barátja, ismeretes. — Természetesen a színház-igazgatót senki sem tartotta többé tolvajnak, de annál megfoghatatlanabb volt, hogy hová lett.

Az égés miatti vizsgálatot újra elő kellett venni.

Goldanger tárczájából még egy negyedik részes is kitudt: Volmer Alfréd, kit soká hasztalanul kerestek. Csak Heim tudta valódi nevét, mely alatt mint asztalossegéd működött és a kórházban volt; de konokul hallgatott, attól tartván, hogy Lajos becsületessége által még rosszabbá teszi a helyzetet.

Lajos keveset törődött a világ eseményeivel; nap-pal fáradhatlanul dolgozott, este padlásszobájába vonult; minthogy asztalos társaival is keveset érintkezett, ezen eseményről sem hallott semmit, míg egyik este a ház

ajtájában nagy falragaszt nem látott, melyen a Volmer-Alfréd nevet olvasta. — „Istene-m! mi ez?” — szóla önmagában, mert hiszen itt az ő személyéről volt szó. Elolvasta a falragaszt, mely szerint személyére 500 forintnyi díj volt kifizetve, mivel a színház fölgyújtásában valószínűleg neki is része volt.

— Oh, a régi történet, szóla magában, tehát még mindig nincsen vége!

A falragasz gondolkodóba ejtje, de nem félt; — csak az volt rá kellemetlen. — hogy a

Volmer név alatt megidézhetnék őt, és e névvel nagyon sok tévedése áll kapcsolatban.

Más nap reggel a nagy műhelyben kellett dolgoznia, hol sok legény volt együtt. Csoportokban állottak s ez eseményről beszélgettek. Lajos itt hallotta az egész tényállást. Az ájulás kerülgette, midőn a tolvajok neveit hallotta, mert tisztán állott előtte, hogy volt barátjai nemesak tolvajok, hanem gyilkosok is. Borzasztó volt rá a gondolat, hogy ez ügybe őt is belevonják.

Miután mindent éretten megfontolt, elhatározta, hogy a veszély elől nem tér ki, mert, amiben vétkezett, azért lakolnia is kell; de elfogatását ömaga nem mozdította elő. Ha Heim őt el nem árulja, senki sem tudja, hogy Pálfi Lajos és Volmer Alfréd egy személy. Valahányszor rendőrrel találkozott, összerendezte, s ha lehetett, kitért utjából.

Több hónap elmúlt, Volmert nem találták meg, a három czimborára pedig egyelőre más nem bizonyult be, mint hogy a gyémántok nálok voltak. Azt állították, hogy azokat a színházigazgatótól vették, de ezt termé-

C.

(A tihanyi barlangok. — L. vegyesek.)

szetesen nem hitte senki. A vizsgálat további folyamata alatt Trinovszky grófról Oroszországból hírek érkeztek, melyek őt igen fekete színben tüntették föl, a többiek ellen is mindig alaposabb gyanu támadt. Ekkor a gazok megegyeztek, hogy kitörnek a börtönből, bármi történjék is.

Szándékuk kivitelére sötét viharos éjt választottak, melyben a kitörési munkával járó zajt fölülmulta a szél üvöltése. A szerencse kedvezett nekik, az egyik falat keresztültörték és ezen keresztül lakatlan helyiségbe jutottak. Itt egy ablakon át kimehettek, és az ereszesatornán át az utcára juthattak. Heim jó mászó volt; ennek kellett először kimeni, hogy a csatornák erősségét vizsgálat alá vegye. Alig volt künn, meneküléseket az őrség megtudta. Tehát nem volt vesztegetni való idő. A többi is gyorsan kiment, de a csatornák ily nagy terhet nem bírtak meg. Heim szerencsésen lejutott a földre és a homályban eltűnt. Trinovszky és Goldanger lezuhantak a kövezetre. Goldanger teljesen összezuzta magát, Trinovszky halálosan megsérült. — Mig az őrség a hullát és sebesültet elvitte, addig egy szakasz katonaság Heimot üldözte; de ez valamely zugban elrejté magát és másnap sikerült a városból kimenekülnie.

Trinovszky úgy össze volt ronesolva, hogy a börtön-orvos nyilatkozata szerint legfőlebb 12 óráig élhetett. Midőn ezt hallá, késznek nyilatkozott mindent kivallani. Bágyadt hangon elmondotta a sok szédelgést, melyeket hazájában elkövetett; hogy a üldöztetés elől menekült s mesterségét többnyire Goldanger és Sonntag társaságában folytatta. Aztán részletesen elmondotta az igazgató megrabolatását, meggyilkoltatását és a színház fölgyújtását.

Ez borzasztó vallomás volt, mely egész Párist rettegéssel töltötte el, kivált annak tudata, hogy az egyik gyilkosnak sikerült menekülnie. Ez okból még mindig nem hitték magukat biztosoknak, és a kinek pénze volt, nem ment addig aludni, míg bizonyos nem volt, hogy az ajtók, ablakok mind jól be vannak zárva. A főnemes-

ség, és kivált a Harkur-család roppantul boszankodtak, hogy ily főszédelgőket, tolvajokat, csalókat és gyilkosokat körükbe befogadtak. De Goldanger rendjelei megesalták őket.

Midőn Trinovszkyt kérdezték, hogy a színház fölgyújtásában nem volt-e bizonyos Volmer Alfrédnek is része, ezt válaszolá:

— Nem; a színházi rablásnál és gyujtásnál nem is volt jelen; általában a lopásban soha sem volt része. Be akartuk ugyan őt mesterségünkbe vonni, s azért jótéteményekkel halmoztuk el, de minden rábeszélésünket visszautasította s visszatért az asztalos mesterséghez. Azóta nem hallottunk róla; Sonntag azt hiszi, hogy nincs is többé Párisban.

Trinovszky alig élt addig, míg vallomását befejezte. Halálával a vizsgálatnak is vége volt. Harkur grófné magán kívül volt iszonyában, midőn a gyémántokat meghozták neki; nem lehetett rábírní, hogy azokhoz hozzá is nyuljon, átadta azokat a városi hatóságnak, hogy eladatván, a bejövő pénz a szegények közt osztassék ki.

Lajos Trinovszky eltemetése napján hagyta el Párist azon erős eltökéléssel, hogy oda soha többé nem tér vissza. Takarékosága által egy kis utipénzt gyűjtött össze. Azzal ugyan még haza nem mehetett; de ezzel nem törődött; minthogy erős szándéka volt a munka mellett megmaradni, lassankint mégis közeledett hazájához; a közbeeső időt arra kívánta használni, hogy minél teljesebben megjavuljon.

Már Strassburgban fogytán volt pénze, de még ugyanazon nap munkára akadt. Nem messze a vendéglőhöz, a hol azelőtt bőségben élt, lakott egy asztalos, aki örömet szolgált. Midőn reggel munkára ment, „Páris városa“ mellett kellett elhaladnia; ilyenkor mindenkor megrázkólygva lesütötte szemét, s ha hintóban kevély fiatalokat látott, kik büszkén parancsokat osztogattak, gyakran gondolá magában: „ki tudja, nem tolvajok és naplopók-e ezek is?“

(Folytatása következik.)

HETI KRONIKA.

Pest, nov. 9.

(—ss—) Az országgyűlésen nem sok oly tárgy fordul elő, mely olvasóink többségét közelebbről érdekelné. A vallászabadságra és polgári házasságra vonatkozó interpellációkról mai vezércikkünk szól.

A képviselőház nov. 7-ki ülésén az új honvédelmi törvényjavaslatok előzetes tárgyalására kiküldendő tizenötös bizottság megválasztása volt napi renden, melyre nézve a pártok közös névsorban állapodtak meg. A gyűlés elején nagyon hosszú vita támadt a jegyzőkönyv fölött, hogy vajjon a mult ülésben az udvarhelyszéki választás ellen későn beadott kérvényt egyszerűen visszautasítsák-e, vagy pedig az igazoló bizottsághoz tegyék át; a többség, fejenkinti megszámolásal történt szavazás útján, az utóbbi magyarázatot fogadta el; a reformpárt ezáltal is az ellenzékkel szavazott. — Megemlítjük, hogy az elnök által benyújtott iratok közül Pest város kérvénye, melyben a hadse-

reg szolgálatonkívüli fegyverviselése ellen szólal föl, zajos éljenzéssel lön fogadva.

A szász föld közigazgatási rendezését tárgyzó törvényjavaslat e napokban fog az országgyűlés elé terjesztetni.

Vannak a szászok közt sokan, kik régi törekvéseikből, a mennyit annyit megmentendők, azt ohajtják, hogy a szász egyetem a miniszteriumot és a törvényhatóságokat közvetítő politikai hatóságot képezzen.

Ez a külön szász nemzeti terület esalképét örökíteni; mely egy részről a szász földön nagy számmal lakó románok érületébe ütközik; de más részről a magyar állam lételével ellentétes rokon törekvéseknek buzdításul, a nemzeti politikai területek eszméjének gyakorlati mintájául szolgálna.

Sajnálattal halljuk, hogy a miniszterelnök e pontban egyezményre hajlandónak mutatkozik. Nem habozunk kimonodani, hogy az e pontban engedékenysége a magyar nemzeti

politikának sarkalatos elveibe ütköznék, és a magyar kormányzatra a tétova, tervtelenség bélyegét sűtné.

Mi értelme Erdély uniójának? ha csak az nem, hogy az erdélyi terület a magyarországi területtel egy törvény, egy kormányzat alatti egységes államot képezzen?

Nem szükség, nem szabad, nincs is ok rá, hogy most, midőn Magyarországnak egy a mult minden békéből kibontakozott állammá alakítása — ilyen a főzött compromittáló ugynevezett engedményekkel vásároltassék ma a szászoktól, holnap például a budapestiektől egy köztörvény iránt való kegyes tetszésök. — Beesüljük mi a szászokat, mint egy művelt szorgalmas népet. De különleges politikai állás nem fér meg már a mai állam keretében sem egy sem más népfaj számára.

— A horvát regnicolaris küldöttség hallomás szerint soká tanácskozott azon kérdés fölött: vajjon Horvátország közvetlenül a nemzet által választott, vagy pedig az eddigi szokás szerint a zágrábi országgyűlés kebeléből kiküldött követek által képviseltessék-e jövőre a magyar parlamentben?

Az ugynevezett „nemzeti párt“ ez utóbbi módról hallani sem akart, miután azt hiszi, hogy azáltal Horvátország függetlensége megsemmisítették; ellenben az „unionisták“ arról vannak meggyőződve, hogy ha a közvetett választás a horvát autonómiát veszélyeztetné, akkor annak annyi századon keresztül végkép el kellett volna enyésznie, és nem látják be, hogy a közvetlen választás, miért szolgálna nagyobb biztosítékul az autonómiának, mikor a horvát képviselők ez esetben is kisebbséget képeznének a magyar törvényhozásban.

Vége nov. 8. adta át a magyar küldöttség elnökének a kidolgozott törvényjavaslatot és annak indokolását. A törvényjavaslat 15 ezikkelyből áll, s ezenkívül 9 §-ból álló függelékkel tartalmaz. E függelékben a horvátok egy új állami intézmény felállítását javasolják. Ez intézmény felerészben a magyar, s felerészben a horvát országgyűlés által választott tagokból állana, s feladatát az képezné, hogy mint közös országos bíróság döntsön oly kérdésekben, melyekre nézve vita támadna, hogy Magyarország és Horvátország között közös ügyek-e?

A törvényjavaslat politikai és pénzügyi részből áll. Az előbbiben a horvátok azt követelik, hogy a bán a magyar miniszterelnök ellenjegyzése nélkül neveztessek ki, s hogy a magyar országgyűlésre küldendő képviselők száma leszállítsassék. — A pénzügyi részben követelik ama quota leszállítását, melylyel a közös költségekhez járulnak, az általán-rendszer eltörlését és a direct adók feletti szabad rendelkezést. A horvát országos kormány körében külön pénzügyi előadó állomás rendszereztessek.

Ha a horvátok kívánatai teljesítenének, az ép annyit jelentene, mint ismét egy új fehér lappal kedveskedni horvát testvéreinknek, biztos fészket rakni száz meg száz újabb követelések, alaptalan jogigények számára.

— A Deákkör tizenhatos bizottsága befejezte a fővárosi törvényjavaslat tárgyalását.

A bizottság kimondotta, hogy Ó-Buda regális joga minden megváltás nélkül megszűnjék, ellenben a házbéradó csak fokozatosan évenként 10 százaléknyi magasságban hozassék be úgy, hogy Ó-Buda csak öt év múlva érje el a fővárosban fizetett házbéradó magasságát. Végül fölmerült azon indítvány, hogy a főpolgármestert ne a király nevezze ki, hanem a korona candidáljon három egyént, kik közül a képviselőtestület a főpolgármestert választja. Ez indítvány részletes tárgyalásába a bizottság nem bocsátkozott, hanem a Deákpárt értekezlete elé fogja azt terjeszteni.

Az új kölcsönre vonatkozó tárgyalások a pénzügyminiszter és az illető consortium közt befejeztettek. — A kölcsön negyven millió forintnyi névleges összegre rug, melyből az állam hetvennégy százalékot kap, s azonfölül 78%-on fölül az árkeletnyereményben osztozik. — Ha a pénzügyminiszter 1873-ban új kölcsönre szorulna, a nevezett consortiumnak választási joga van azt is a jelenlegi föltételek mellett átvállalni. A mellék föltételek tekintetében nagyobbára a legutóbbi 30 milliónyi kölcsön határozatai tartattak meg. Ama ő felsége elnöklése alatt, egyébiránt más kérdésekben tartott nagy minisztertanács után a miniszter értekezletét még együtt maradt és meghallgatta a pénzügyminiszternek a kölcsönre vonatkozó jelentését. A fent vázolt föltételek elfogadtattak, és így az alakszerű szerződés másnap az összes szerződő felek által aláírtattak. 8—10 nap alatt ezután (tehát körülbelül a jövő hét vége felé) a javaslat a képviselőház elé fogna terjeszteni.

— A francia vallás- és közoktatás miniszter egy körirában figyelmeztette a püspöki kart a nemzetgyűlés azon határozatára, melyet az hozott, midőn magát elnapolandó volt, s mely szerint ismétli összejövetelére következő vasárnap minden székesegyházban és templomban nyilvános imák lesznek rendezendők, hogy Isten segítése kéressék le a nemzetgyűlés munkálataira. A miniszter megkeresése a püspöki karhoz ennél fogva oda irányul, hogy bizonyosságot szerezzen magának, miszerint a nemzetgyűlés határozata teljesíteni fog.

— Amerikából jelentik, hogy a választások mindenütt esendben mennek véghez; Grant újból megválasztatása biztos; a republikánusok mindenütt győztek; New-Yorkban Grant újból megválasztására, 50,000 többséggel rendelkezik.

V e g y e s e k .

Mai számunk a „Tihanyi barlangok“ képeit hozza. Tihany szentbenedeki apátság a Balaton egy felszigetén fekszik. — Az apátság közelében vannak e barlangok, melyek kezdetben Üreskő, most Remetelak nevet viselnek. Az *A* betűvel jelölt barlang egy nagyobb és egy kisebb kápolnát foglalt magában. A kisebbikben van egy szikladűz, mely bizonyára oltár volt: a szikla oldalában pedig fülke van, mely az isteni-szolgálatához szükségelt készletek föntartására volt szánva. A nagyobb kápolnában szintén lépcsővel ellátott oltár volt. — A *B*-vel jegyzett kettős barlang; a külső hajlék hosszukás négyszög egy fülkével, a belső, szabálytalan négyszögű üregben a régi falnak egy része megmaradt két lörés-alaku ablakkal. — A *C*-vel jegyzett hármás barlang, és egy kettős szobából s egy külön bejárással bíró rendetlen alakú hajlékből áll. — Szakértők véleménye szerint e remetelakok a tizenegyedik századból valók; hogy mikor hagyták el szent Benedek fiai, nem tudni. Jelenleg annyira romlásnak indultak, hogy belsejüket életveszély nélkül nem lehet megtekinteni.

R ö v i d h i r e k .

— A Király Ő Felsége Budán fogadta a pozsonyi izraelita küldöttséget, mely ősi szokás szerint a Márton-ludakat nyújtá át. A két lud harminez fontot nyomott. Ő Felsége szívélyes kérdéseket intézett a küldöttekhez, s délután Gödöllőre visszautazott.

— Az udvar — a közegészségi viszonyok teljesen megjavulása esetén is — e hó 20-dika előtt nem költözik be a fővárosba, miután Ő Felsége névnapját (e hó 19-én) Gödöllőn teljes esendben kívánják megtartani.

— A kis Mária Valeria főhercegnő — a közvetlen köréből kiszivárgó hírek szerint — igen élénk, fürgé kis lány. Emlékezőtehetsége különösen jó. Van neki száz babája, melyeket egyenkint elkeresztelt, s nincs eset rá, hogy egyiknek is elfeledte volna nevét, vagy hogy összetévesztette volna. Ugyanezt kívánja meg környezetétől is, s rossz néven veszi, ha a neveket összetévesztik. Van a játékszoba közepén egy ringlispil a bábok számára, van továbbá egy varrógép, melyen újdivatu ruhákat készítenek a főhercegnő babáinak. Rózi dajka nincs többé a főhercegnő mellett; ő végképp haza költözött családjához, Szekszárdra. Helyét egy francia nevelőnő foglalta el, kihez a kis főhercegnő szintén nagyon ragaszkodik. Ezenkívül a környezet magyar, például a felügyelőnő: Csaby Anna Győrből, s a kis játszótárs: Eszter. Nem egyszer esett meg már, hogy midőn a kis főhercegnő szülői angolul szólíták meg, ő magyarul válaszolt.

— Ö hercegsége Magyarország primása az oláhországi apostoli helynöknek a Bukarestben felállítandó papnöveldé költségeinek fedezésére 250 frtot s 25 drb. aranyat adott. — Ugyanezak ö hercegsége a balassagyarmati kath. iskola felségelyésére 500 frtot, a nagylebotai templom kijavítására 200 frt a nagyölvédi kath. iskolára 80 frtot, a nagy-szombati szegények számára 120 frtot adott; az eözdöghi templomot mindennemű egyházi szerekkel ellátta, a hidvégi elégett templomot pedig újból fényesen felépítteté. Az új esztergami leány-iskola és növelde fölépítése, megalapítása ö hercegségének hallomás szerint több mint 50 ezer frtjába került.

— Pável Mihály a: új szamosújvári gör. kath. román püspök nagy kitüntetésekben részesül Máramarosban, hol eddig püspöki helyettes volt. Közeli hatósági küldöttsége, különféle tisztikarok, a nagybányai papság, a lakosság küldöttei tisztelegtek az új püspöknél. Szaploneczay József kir. törvényszéki elnök és Mihálka László alispán ékes beszédekben üdvözölték a körükből távozót, ki válaszában elrészényülve biztosítá a vele rokonszenvezőket, hogy a távolban is igaz barátok marad. Hitközsége, mely iránt a volt vikárius és új püspök valódi atyai szeretettel viseltetett, könyezve bucsuzott el szeretet lelkipásztorától.

— Az éjszak-keleti vasut egyfelől Munkácsig, másfelől Szigetig még e hóban megnyílik.

— Bihar megyében 105 község van iskola nélkül.

— Sopronban római kőkoporsót találtak s abban esontvázat, mely szakértők szerint 1700 éves!

— A híres adelsbergi barlangban földrengés volt, mely alkalommal több ház is megrendült.

— Az egyptomi alkirály ajándékban a schönbrunni állatkertnek igen szép állatpéldányokat küldött.

— Galiczia némely vidékein nagyon dühöng a cholera. Onnan hozták át hozzánk is.

— Buda-Pesten a cholera-betegek száma fogyni kezd. — Budán e hó 8-kán már csak 18 eset fordult elő; ehhez számítva az ápolás alatt maradt 139 beteget, az összes szám 157. Ebből meggyógyult 3, meghalt 9. Október 18. óta megbetegedett összesen 427 ember, meggyógyult 149, meghalt 133, ápolás alatt maradt 145. — Pesten 8-ka és 9-ke között megbetegedett 11; a betegek összes száma a járvány kezdete óta 76. Ezek közül meggyógyult 13, meghalt 35, ápolás alatt van 28.

— Főt. Hulényi István beszterezébányai esp.-plébános ur a beszterezébányai székesegyház tiszteletbeli kanonokjává nevezetett ki.

— A győri püspök ö miga ez évben székhelyén canonica-visitációt tartand, és szándéka azt megyeszerte is megtartani.

— Ugyanezak a győri püspök ö miga a káptalan nagylelkű hozzájárulásával a esekélyebb jövedelmű lelkészek és segédlelkészek segélyezésére összesen 3000 frttal járuland, a hiányok pótlására pedig rokonrendeltetési alapítvány fog igénybe vétetni.

— Az országgyűlés jelen ülészakát márczius végeig tervezik; tehát öt havi munkaidőre. Általában azt szeretnék elérni, hogy a képviselőház ülésezése egy évben se tartson tovább, mert ha folyvást igénybe veszi a kormány gondját, akkor a közigazgatás igen súlyos károkat szenved. A kormányelnöknél e napokban a többség több kiváló tagja volt együtt, értekezve az ülésfolyam tárgyrendjén. A mellett nyilatkoztak, hogy első legyen a választási törvény, (e nehéz koncez), aztán a házrend javítása, miután az osztályok helyett sokan szakköztségeköt ohajtanak, angol és amerikai mintára, az elnöknek pedig oly hatalmat akarnak adni, hogy csakugyan képes legyen fentartani a rendet.

— Eötvös Pál, a m. kir. udvari kamara nyug. tanácsosa, aransarkantus vitéz, érdemekben gazdag férfi, Budán 83 éves korában meghalálozott.

— Megjelent: két folyam „Mária beszédek“, írta dr. Pellet Ödön székesfehérvári esp. pléb. sat. E kedves beszédeköt ajánljuk a ft. papság figyelmébe. Ára 1 frt 20 kr. Megrendelhetők Budán Nagel Bernát könyvárusnál.

— Megkaptuk „István bácsi Naptárát“ 1873-dik évre. Alapítá Májer I., szerkeszti Köhalmi K. J. Ára 50 kr. — Ezen a köztiszteletű István bácsi által alapított jeles naptár az új szerkesztő alatt is megtartja jó hírét, jöszellemű és érdekes olvasmányok foglaltatnak benne esinos képek kíséretében. Csak azt nem kellene a szerkesztő urnak megengedni, hogy ezen kath. közönségnek szánt Naptárban a kiadó ur oly könyveket hirdessen, melyeknek kath. vállalatban épen nincsen helyök. Elég említenünk, hogy az „érdekes könyvek“ rovatában a „Papi titkok“ hirdettetnek. Reméljük, hogy ez jövöre nem lesz így.

— Az „Új magyar Sion“ egyházirodalmi folyóirat októberi füzeté megjelent és pedig igen érdekes tartalommal. Czikkei a következők: Szent Péter római püspöksége. Helyzetünk és kötelmeink Maszlaghy Ferencztől. Az abyssinai kereszténység Foglár Ölöntől. Keleti vázlatok gróf Forgács Sándortól. A keresztény hit győzelme Erdő Danieltől. Mit vétettek a jesusiták? Várnaitól. — Irodalom. Ö hercegsége körlevele. — Dr. Fr. Bock. — Carucci Rafael S. J. — Stolz Alban. — Liberatore. — Vegyesek.

Társulati értesítő.

Kimutatás a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzeokról: Kubriczky András esperes taksonyi plébános 45 frt 45 kr; Révfalusy Manó aradi segédlelkész 16 frt 60 kr; Széll János szalabéri plébános 31 frt 50 kr; Chmel Mihály nisznai pléb. 25 frt 20 kr; Majoros Antal szilvásujfalusi pléb. 44 frt 52 kr; Stirling Antal alsó-lendvai pléb. 47 frt; Baeskády Agoston 3 frt 15 kr; Gruzling Ferencz magyarorszáki plébános 66 frt 15 kr; néhai Maskovich Mihály egri egyházmegyei t. kanonok hagyománya 10 frt; Fehér Ferencz esztergami főegyházmegyei karkáplán 54 frt 30 kr; Laesny Vincez szeptsi plébános 69 frt.

Szerkesztői mondanivalók.

M—ffy Gy. Temesvár. Az alkalmi dolgozat sajnálatunkra elkészett.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Pesten, nyomtatott az „Athenaeum“ nyomdájában 1872. (Barátok tere 7-dik szám.)